

Ruspolitisk handlingsplan 2020 - 2024

Forslag lagt ut på høring

Innhold

1.	Innledning.....	4
2.	Definisjon.....	4
3.	Longyearbyen Lokalstyres arbeid med planen.....	5
4.	Rusmiddelsituasjonen i Norge.....	5
5.	Rusmiddelsituasjonen i Longyearbyen.....	6
5.1.	Hjemmel for alkoholordningen	6
5.2.	Statistikk over befolkningen i Longyearbyen	6
5.3.	Den voksne befolkningen i Longyearbyen.....	7
5.4.	Ungdommene i Longyearbyen	7
5.5.	Rapport fra Sysselmannen	7
5.5.1.	Vold.....	8
5.5.2.	Annen - orden.....	8
5.6.	Longyearbyen lokalstyre	8
5.7.	Oppsummert om rusmiddelsituasjonen i Longyearbyen.....	8
6.	Nasjonale mål og strategier.....	9
	Strategiske mål for hele rusmiddelpolitikken:	9
	Strategiske mål for alkoholpolitikken spesielt:	9
7.	Longyearbyen lokalstyres mål og strategier.....	10
	Delmål for det rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen lokalstyre	10
	Aktører/ansvarlige for det forebyggende arbeidet.....	11
	<i>Longyearbyen lokalstyre:</i>	11
	<i>Ungdomsklubb og selvstyrt ungdomshus:</i>	11
	<i>Utelivsbransjen:</i>	11
	<i>Frivillige lag og foreninger:</i>	12
8.	Tiltaksoversikt.....	13
	Skadelige drikkemønstre skal ha større fokus.....	13
	<i>Longyearbyen lokalstyres ansvar</i>	13
	Elever ved Longyearbyen skole skal ikke bruke rusmidler	13
	<i>Skolens ansvar:</i>	13
	<i>Foreldrenes ansvar:</i>	13
	Alkoholkonsumet hos ungdom skal senkes/holdes nede	13
	<i>Longyearbyen lokalstyres ansvar</i>	13
	<i>Utelivsbransjen sitt ansvar:</i>	14

Undersøkelser/statistikk	14
9. Gjennomføring og oppfølging	14
10. Vedlegg og litteraturliste:.....	15

1. Innledning

Ruspolitisk handlingsplan for 2020-2024 bygger i utgangspunktet på «Ruspolitisk handlingsplan for Longyearbyen 2016-2023». Planen er ment som et overordnet og retningsgivende dokument, og inneholder ikke konkrete tiltak overfor enkeltindivider, grupper eller lokalsamfunnet som helhet. Målsettingen med planen er å få et redskap for å videreutvikle det systematiske og langsiktige rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen.

Regjeringens målsetting er «å legge opp til en rusmiddelpolitikk som bedre forebygger at rusmiddelproblemer oppstår, og som sikrer en effektiv behandling, god rehabilitering og tilstrekkelig skadereduksjon for personer med rusmiddelproblemer.» (RHR 03-05 – forord). Hovedmålet for ruspolitisk arbeid i Longyearbyen er å redusere rusmiddelproblemer. I planen er det understreket at det er viktig å arbeide for en langsiktig, kontinuerlig og overordnet satsing på det rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen, med særlig fokus på barn og unge og deres rusdebut.

Sentral rusmiddelpolitikk kan ikke i sin helhet implementeres i en lokal ruspolitisk handlingsplan da tilstanden og forutsetningene i Longyearbyen ikke på alle områder er i overensstemmelse med tilstandene og forutsetningene nasjonalt. Faktorer som gir andre utfordringer enn på fastlandet er for eksempel et annet avgiftsregime, en annen befolkningsstruktur, en samfunnsstørrelse og beliggenhet som gir større oversikt og kontrollmuligheter, en annen organisering av offentlige tjenester, mangel på behandlingstilbud, mv.

Det tas likevel utgangspunkt i den nasjonale rusmiddelpolitikken med de tilpasninger som lokale forhold krever, samt aktuelle bærekraftsmål.

2. Definisjon

Som rusmiddel regner vi alkohol, vanedannende legemiddel og ulovlige rusmiddel (narkotika) som blant annet cannabis, amfetamin, heroin og kokain.

Vanedannende legemiddel er hovedsakelig roende middel og sovemiddel av typen benzodiazepiner. En stor del av tablettene i det illegale markedet er ikke fremstilt av godkjente legemiddelprodusenter. Ulovlig middel inneholder ofte en høyere mengde virkestoff sammenlignet med registrerte preparat som blir solgt på apotek (Kripes, 2014).

Benzodiazepiner blir ofte misbrukt i kombinasjon med narkotiske stoffer som blant annet amfetamin, cannabis og heroin.

Effekten av rusmiddel kan deles inn i tre hovedgrupper: Dempende, stimulerende og hallusinogene. Flere rusmiddel har en blanding av disse effektene, for eksempel alkohol og ecstasy. (<https://www.fhi.no/nettpub/hin/levevaner/alkohol-og-andre-rusmiddel--folkehe/>)

3. Longyearbyen Lokalstyres arbeid med planen

Hovedmålet for ruspolitisk arbeid i Longyearbyen er å redusere rusmiddelproblemer. I planen er det understreket at det er viktig å arbeide for en langsiktig, kontinuerlig og overordnet satsing på det rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen, med særlig fokus på barn og unge og deres rusdebut.

Ansvar for forebyggende arbeid ble i 2014 lagt til enhet barn og unge som består av barne- og familietjenesten, PPT og ungdomsvirksomheten. Dette har vist seg å være et godt grep for å sikre helhetlig oppfølging av barn og unge. Det er viktig å understreke at lov om helse- og omsorgstjenester og lov om sosialtjenester ikke er gjort gjeldende på Svalbard.

Longyearbyen lokalstyre har ikke et tjenestetilbud til voksne. I revidert tiltaksplan foreslås det derfor ikke tiltak rettet mot voksne. Barnefamilier som sliter med rusrelaterte problem vil også måtte henvises til andre faginstanser.

Arbeidsgivere i Longyearbyen oppfordres til å ha bevisste holdninger til rus hos ansatte både i og utenfor arbeidstid.

Det er ikke krav om kunnskapsprøve for skjenkebestyrere i Longyearbyen og det betales ikke skjenkeavgift til Longyearbyen lokalstyre.

4. Rusmiddelsituasjonen i Norge

- Vi drikker i gjennomsnitt nesten 7 liter ren alkohol per år, regnet per innbygger over 15 år.
- Det registrerte forbruket øket kraftig fra 1990 og frem til 2008, men har deretter gått noe ned.
- Menn drikker oftere og i gjennomsnitt dobbelt så mye alkohol som kvinner.
- Eldre drikker oftere, men mindre alkohol enn yngre
- Vi drikker vesentlig mindre alkohol i Norge enn i de fleste europeiske land, regnet per innbygger på 15 år og over
- Cannabis er det mest brukte narkotiske stoffet i den norske befolkningen.
- Bruken av alkohol og ulovlige rusmiddel er blant de viktigste risikofaktorene for død og tapte friske leveår i befolkningen.
- Alkohol er årsak til betydelig mer helsemessige og sosiale problem i samfunnet enn narkotika. Det er ingen skarpe skiller mellom bruk og skadelig bruk.

(<https://www.fhi.no/nettpub/hin/levevaner/alkohol-og-andre-rusmiddel--folkehe/>)

Det vises også til FNs bærekrafts mål 3 om helse som innebærer at en skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. Herunder styrke forebygging og behandling av misbruk, blant annet av narkotiske stoff og alkohol.

En av de største folkehelseutfordringene (Folkehelseinstituttet 2018c) er risikofaktorer knyttet til store sykdomsgrupper med høyt dødstall og tak av friske leveår: tobakk, alkohol, usunt kosthold og fysiske inaktivitet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/?ch=1>

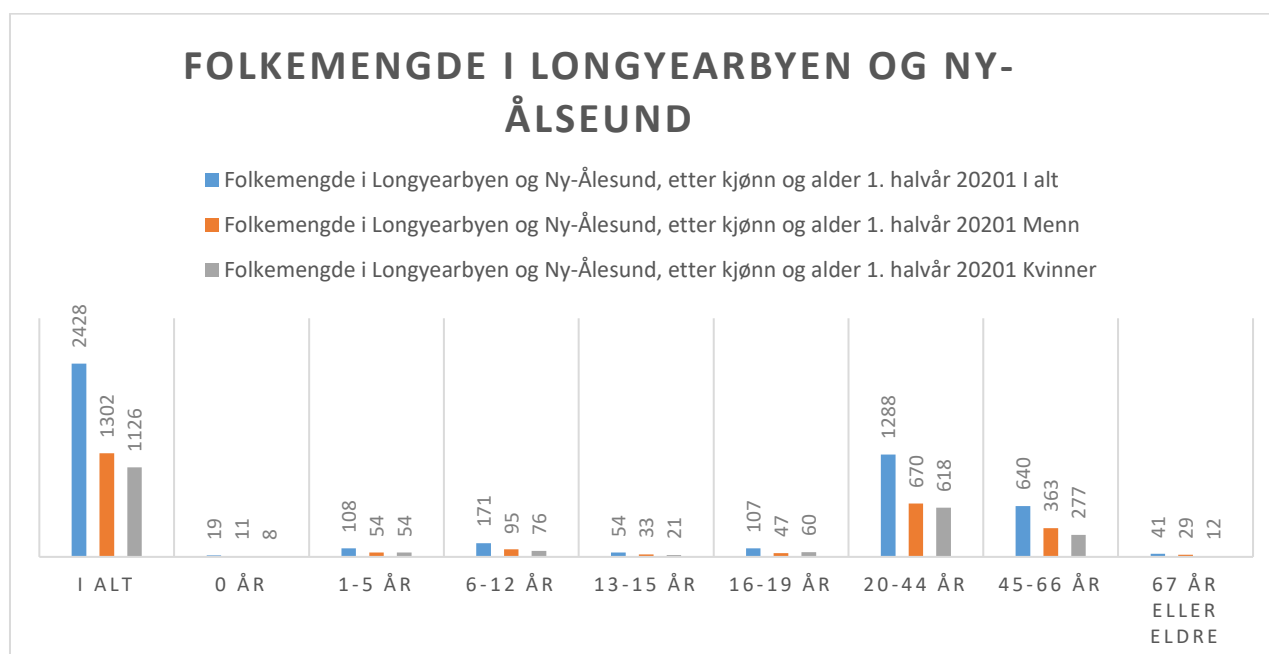
5. Rusmiddelsituasjonen i Longyearbyen

5.1. Hjemmel for alkoholordningen

Med hjemmel i [forskrift av 11. desember 1998 nr. 1300](#) om alkoholordningen for Svalbard § 3-1 første ledd delegerer Sysselmannen, fra 1. januar 2002, til Longyearbyen lokalstyre å avgjøre søknader om skjenkebevillinger i Longyearbyen arealplanområde i forbindelse med nyetableringer av skjenkesteder og søknader fra bevilingshavere om varige endringer i eksisterende bevilling. Delegeringsvedtaket omfatter også avgjørelsesmyndighet hva angår fornyelse av tildelte bevillinger hvert fjerde år. Delegasjonen til Longyearbyen Lokalstyre gjelder kun tildeling av *skjenkebevillinger*. Det er staten selv som tildeler *salgsbevillinger*.

5.2. Statistikk over befolkningen i Longyearbyen

Halvårlige befolkningsendringer i Longyearbyen og Ny-Ålesund, etter statistikkvariabel og halvår (hentet fra SSB)		
	2019 første halvår	2019 andre halvår
Folketallet ved inngangen av halvåret	2258	2379
Innflytting	259	305
Utflytting	147	262
Folkemengde ved utgangen av halvåret	2379	2428

Tall fra SSB - 07.04.2020

Befolkningsgruppen i Longyearbyen er ganske stabil, selv om det er en del til- og fraflytting av innbyggere i Longyearbyen. Longyearbyen har flest innbyggere i aldersgruppen 20-44 år, og deretter aldersgruppen 45-66 år. Det er en liten prosentdel av befolkningen som er 67 år eller eldre.

5.3. Den voksne befolkningen i Longyearbyen

Det finnes lite statistikk og informasjon om rusmiddelsituasjonen i Longyearbyen.

I artikkelen «Det gode liv – men ikke livet ut» (ssb.no) står det at: På Svalbard selges alkohol uten avgifter til alle som er fast bosatt, og salget er kvoteregulert. Det er ingen restriksjoner på vin, men ellers er det en månedlig kvote på øl og brennevin (Sysselmannen).

Både i 2000 og 2009 svarte nesten tre av ti i Longyearbyen at de drakk alkohol minst to ganger i uken. I Longyearbyen er det et høyere alkoholkonsum enn på fastlandet, men mens alkoholkonsumet i Longyearbyen ikke har endret seg, har det økt på fastlandet. På fastlandet svarte nesten to av ti i 2008 at de hadde drukket alkohol minst to ganger i uken, en økning fra en av ti i 1998.

Både på fastlandet og i Longyearbyen drikker menn oftere enn kvinner. I Longyearbyen hadde en av tre menn drukket alkohol minst to ganger i uken, mens det samme var tilfelle for en av fire kvinner. Som på fastlandet øker alkoholkonsumet i Longyearbyen med alder.

Det er ingen nyere statistikk som kan si noe om hvordan alkoholkonsumet er i Longyearbyen i dag.

5.4. Ungdommene i Longyearbyen

Når man i handlingsplanen bruker begrepet ungdommer, vil det si ungdom opp til 18 år. Ungdata i sin undersøkelse omfatter ungdom på ungdomsskole og videregående skole.

I den nasjonale ungdataundersøkelsen 2019 står det: Det varierer mye hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke alkohol, og det er vanskelig å peke på ett særskilt tidspunkt i ungdomstida der spesielt mange debuterer. Mens det helt i begynnelsen av tenårene er tre–fire prosent som har vært beruset, gjelder det nærmere 80 prosent blant avgangselevne i videregående. Blant elever på 8. trinn mener 73 prosent at det minker statusen i vennemiljøet å drikke seg full. På Vg3 er det kun 13 prosent av ungdommene som mener det samme.

Ungdata har fram til 2015 vist en nedadgående trend i alkoholbruken blant ungdomsskoleelever. Det siste årets tall er nokså identisk med fjorårets, også på videregående. Resultatene tyder på at utviklingen i ungdoms alkoholbruk har flatet ut. Samtidig viser Ungdata at det både på ungdomstrinnet og på videregående har vært en økning i andelen av ungdommene som mener at det å drikke seg full er noe som øker statusen i vennemiljøet. Det er bare mindre sosiale forskjeller i andelen som har vært beruset.

I Longyearbyen ble det i 2017 avholdt en ungdataundersøkelse som hadde følgende resultat:

Tall fra Longyearbyen ungdomsskole (Ungdataundersøkelse 2017): 5% som har vært beruset på alkohol siste året, ingen som melder om at de røyker sigaretter eller cannabis. 2% melder om at de snuser.

Tall fra Longyearbyen videregående (Ungdataundersøkelsen 2017): 60% har vært beruset på alkohol siste året, 9% som røyker ukentlig, 14% som snuser ukentlig, 6% som har brukt cannabis det siste året.

5.5. Rapport fra Sysselmannen

Utvalget nedenfor viser anmeldte forhold med registrert gjerningssted Longyearbyen. Gjerningsdato er fra og med 1. januar til og med 31. desember i årene 2017, 2018 og 2019.

5.5.1. Vold

I 2017 ble det registrert 1 og i 2018 4 saker sak der gjerningsstedet var på, eller i umiddelbar nærhet, til ett av serveringsstedene. Flere av de involverte var dessuten beruset som en følge av at de hadde drukket alkohol på et serveringssted med skjenkebevilling.

I 2019 ble det registrert 7 saker totalt i Longyearbyen. I 5 av sakene var gjerningssted på, eller i umiddelbar nærhet, til ett av serveringsstedene og flere av de involverte var beruset som følge av at de hadde drukket alkohol på et serveringssted med skjenkebevilling. De anmeldte forholdene blir stort sett begått i helgene.

5.5.2. Annen - orden

I 2017 ble det anmeldt 6 saker og i 2018 5 saker. I alle sakene var en eller flere av de involverte beruset som en følge av at de hadde drukket alkohol på et eller flere av serveringsstedene.

I 2019 ble det anmeldt 3 tilfeller av ordensforstyrrelser, 1 tilfeller av brudd på politilovens § 5 (ikke etterkomme politiets pålegg) og 1 brudd på straffelovens § 156 (hindre offentlig tjenestemann). Totalt 6 saker. I to av sakene var gjerningsstedet inne på et utested. I alle sakene var gjerningspersonen beruset etter å ha drukket alkohol på et serveringssted med skjenkebevilling. De anmeldte forholdene blir stort sett begått i helgene (figur 2).

I alle anmeldelsene beskrives de mistenkte som beruset og det samme gjelder de fornærmede. Dette skiller seg ikke fra fastlandet. Noen av de mistenkte beskrives å være i en slik tilstand at de trolig burde vært nektet servering/serveringen skulle vært stanset tidligere. Ingen av de anmeldte forholdene kan knyttes til foregående serveringsnekt.

I 2019 var det to hovedårsaker til at politiet ble tilkalt: vold og berusede gjester som ble truende når de ble nektet servering. Volden ble flere ganger utøvet mot ansatte på serveringsstedet men også mellom gjestene i eller utenfor lokalet. Det ble loggført 24 hendelser i 2019.

5.6. Longyearbyen lokalstyre

Longyearbyen lokalstyre har ansvar for å behandle søknader om skjenkebevillinger i Longyearbyen og å føre kontroll med gitte skjenkebevillinger. De siste årene er det Securitas som på vegne av LL har gjennomført skjenkekontrollene, mens administrasjonen i LL har fulgt opp eventuelle avvik med skjenkestedene. Longyearbyen Lokalstyre har pr. 19.05.2020 tildelt skjenkebeviling til 29 virksomheter i Longyearbyen planområde.

5.7. Oppsummert om rusmiddelsituasjonen i Longyearbyen

Det finnes lite statistikk og informasjon om hvordan rusmiddelsituasjonen for den voksne befolkningen i Longyearbyen er i dag.

Avgiftsnivået på Svalbard gir langt lavere priser på alkohol og tobakk enn i resten av Norge, en faktor som øker tilgjengeligheten. Levekårsundersøkelsen i Longyearbyen viser at man har et noe høyere alkoholforbruk enn på fastlandet. Dette stemmer overens med den generelle forskningen om pris og tilgjengelighet.

Generell rusforskning har ikke uten videre samme gyldighet i Longyearbyen som i det norske storsamfunnet. Lavere arbeidsledighet, bedre økonomi både privat og offentlig, en annen

befolkningsstruktur (stor andel småbarn og 30-50 åringer og få ungdommer og eldre), liten tilgjengelighet på narkotiske stoffer og stor befolkningsgjennomstrømning, er bl.a. faktorer som vil kunne påvirke alkoholkonsum og problemutvikling annerledes i Longyearbyen enn på fastlandet.

Det finnes i dag ingen dokumentasjon på hvorvidt det prosentvis er mange eller få som utvikler et uheldig alkoholbruk/alkoholmisbruk i Longyearbyen. Uten at det kan sies noe eksakt om omfanget, vil man likevel kunne anta at det også her utvikles rusrelaterte problemer i tråd med de nasjonale forskningsresultatene. Alkoholrelatert problemutvikling vil kunne kartlegges over tid, men stor befolkningsgjennomstrømning vil i noen grad kunne redusere verdien av denne typen kartlegging.

På bakgrunn av generell forskning og kjennskap til lokale forhold, har vi ikke grunn til å tro at alkoholrelaterte problemer er av betydelig mindre omfang i Longyearbyen enn i Norge forøvrig. Det synes derfor naturlig at lokalt hovedmål er overensstemmende med de nasjonale mål og strategier.

6. Nasjonale mål og strategier

Regjeringens overordnede målsetting er at: "Rusmiddelpolitikken skal bidra til å redusere rusmiddelproblemene. Mål og virkemidler muliggjør en målstyrt politikk til forskjell fra en tilfeldig tiltaksstyrt satsing." (RHR 03-05 s.13). Fra regjeringens handlingsplan refereres i tillegg:

Strategiske mål for hele rusmiddelpolitikken:

- Forebygge alle typer av rusmiddelmisbruk, med særlig fokus på forebyggende arbeid blant barn og ungdom.
- Bedre tilgangen til effektiv rådgivning, hjelp og behandling for personer med rusmiddelproblemer og deres pårørende
- Oppnå en vesentlig reduksjon i forekomsten av rusmiddelrelaterte helseskader og antallet rusmiddelrelaterte dødsfall.

Strategiske mål for alkoholpolitikken spesielt:

- Endre skadelige drikkemønster
- Redusere ulovlig omsetning av alkohol
- Heve debutalderen for alkohol
- Øke oppslutningen om alkoholfrie soner, som under graviditet, i trafikken, i samvær med barn og ungdom, i arbeidslivet, og i organisert fritid.

7. Longyearbyen lokalstyres mål og strategier

Det er en egen forskrift om alkoholordningen for Svalbard.

Ruspolitisk handlingsplan for Longyearbyen setter særlig fokus på det rent forebyggende perspektivet, da dette anses som mest fruktbart ut fra lokale forhold. Det er viktig å arbeide for en langsiktig, kontinuerlig og overordnet satsning på det rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen, særlig med fokus på barn og unge og deres rusdebut.

Det er altså lokalt tatt utgangspunkt i regjeringens mål og strategi, men med de avgrensninger som er nevnt tidligere (mht. illegale stoffer og behandling/ettervern). Det vil i liten grad være aktuelt å tenke seg en behandlingsskjede for mennesker som utvikler et alkoholproblem her i Longyearbyen, da det er utenfor lokalsamfunnets myndighetsområde å gi tilbud om for eksempel et poliklinisk – og/eller innleggende behandlingstilbud. Råd og veiledning til personer med et uttalt rusproblem, vil imidlertid kunne tilbys av for eksempel konsulenten i barne- og familietjenesten i Longyearbyen lokalstyre og helsepersonell ved Longyearbyen sykehus.

Det vi vet i dag er at den viktigste forutsetningen for effektivt forebyggende arbeid, behandling og skadereduksjon, er at arbeidet er godt organisert og at innsatsen er preget av kontinuitet og er lokalt forankret.

Longyearbyen lokalstyre har i arbeidet med utformingen av sin skjenkepolitikk søkt å veie de ruspolitiske utfordringene mot behovet for et variert serveringstilbud og rimelige konkurranseforhold i Longyearbyens kafé- og restaurantnæring. Det har vært en målsetting at de skjenkepolitiske rammene som settes skal ha en klar rusforebyggende effekt, og i minst mulig grad bidra til konkurransevridding.

I det forebyggende arbeidet med ungdom vil ungdom bli avgrenset til de under 18 år. De over 18 år vil bli definert som unge voksne, da de lovlig kan drikke alkohol.

Delmål for det rusforebyggende arbeidet i Longyearbyen lokalstyre

1. Skadelige drikkemønstre skal ha større fokus.
2. Elever ved Longyearbyen ungdomsskole skal ikke bruke rusmidler.
3. Hindre tidlig debut av alkohol og andre rusmidler
4. Ungdomsundersøkelser skal gjennomføres for å ha statistikk over faktisk situasjon
5. Det skal hindres bruk av illegale rusmidler
6. Bedre kartlegging av alkoholkonsum i Longyearbyen

I den tidligere ruspolitiske handlingsplanen (2016-2023) var et av delmålene at alkoholkonsumet hos ungdom skal senkes. Her har det vært en positiv utvikling (se punkt 5.2), og alkoholkonsumet blant ungdom har vært på et lavt nivå. Dette målet har nå blitt endret til å få ungdommen til å debutere med alkohol eller rusmidler så sent som mulig

Aktører/ansvarlige for det forebyggende arbeidet

Forebyggende forum

Det overordnede tverrfaglige og tverretatlige fora sammen med frivillige legger til rette for det forebyggende arbeidet i Longyearbyen. Forebyggende forum er representert av skole, barnehage, sykehus, Sysselmannen, barn og unge m fl.

Longyearbyen lokalstyre:

Longyearbyen lokalstyre utformer skjenkepolitikken. Det er derfor selvsagt at både politikere og administrasjon i lokalstyre må ha et overordnet ansvar i det forebyggende arbeidet rettet mot barn og ungdom. Longyearbyen lokalstyre forplikter seg til å delta i utelivsforum.

Skolen:

Skolen spiller en betydningsfull rolle som arena i det forebyggende arbeidet. Blant annet så kommer man her i kontakt med ungdom i den aktuelle alder og med foreldrene.

Forståelsen av at det forebyggende arbeidet bør legges til lavest mulig nivå, gjerne nærmiljøet og iverksettes så tidlig som mulig, er en annen grunn til at skolen har en betydningsfull rolle som forebyggingsarena.

Enhet- barn og unge:

Har som mål å aktivt fremme tverrfaglig samarbeid, forebyggende og helsefremmende tiltak. Barne- og familietjenesten er organisert i enhet barn og unge sammen med PPT og ungdomsvirksomhet.

Ungdomsklubb og selvstyrt ungdomshus:

Ungdomsklubb og selvstyrt ungdomshus er viktige arenaer i det forebyggende arbeidet. Her møtes ungdom, og ungdom møter voksne på en uformell arena. Gjennom møte mellom ungdom og ungdomsarbeidere/klubbmedarbeider, kan gode holdninger formidles.

Foreldre/foresatte:

Foreldre er viktige som oppdragere for sine barn. De fleste foreldre er aktive og engasjerte i egne barns utvikling og valg. Likevel er det slik at foreldre ofte kjenner seg isolerte og usikre i oppdragelsen av egne barn, ikke minst når ungdomstiden nærmer seg. Det oppfordres til foreldrenettverk, og samarbeid mellom foreldre.

Et samarbeid mellom skole og foreldre vil være helt sentralt i et rusforebyggende arbeid ovenfor barn og unge. Spørsmålet er altså ikke om foreldre er sentrale, men hvordan en på beste måte kan legge til rette for et godt samarbeid mellom skole og foreldre.

Utelivsbransjen:

Reiselivsnæringen og utelivsbransjen skal, sammen med andre aktører, bidra aktivt i det forebyggende arbeidet rettet mot barn og ungdom.

Frivillige lag og foreninger:

Ved siden av skolen, er det lag og foreninger som har mest kontakt med de unge. Det er derfor viktig at de unge møter bevisste holdninger til bruk av rusmidler også i dette miljøet.

Sysselemanden:

Sysselemanden er en viktig forebyggende aktør, i tillegg til å være regjeringens øverste representant på øygruppen. Sysselemanden har samarbeid med flere instanser som skole, ungdomsklubb og utelivsbransjen.

Longyearbyen sykehus:

Sykehuset har fokus på rusforebygging implementert i arbeidet til jordmortjenesten, helsestasjonstjenesten, skolehelsetjenesten, bedriftshelsetjenesten og legetjenesten.

Rusforebyggende arbeid er en del av nasjonale faglige retningslinjer for svangerskapsomsorgen, helsestasjonstjenesten, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom. Eks; samtaler med jordmor, hjemmebesøk, skolestartundersøkelsen, foreldremøte ungdomsskole, individuell helsesamtale i 8. trinn, og i undervisning om psykisk helse på ungdomsskole og Vgs. I psykisk helsesamtaler med ungdom blir det alltid spurt om rusvaner.

Nordpolet

Nordpolet skal, sammen med reiselivsnæringen, utelivsbransjen og andre aktører, bidra aktivt i det forebyggende arbeidet rettet mot barn og ungdom.

Andre aktører:

Andre viktige aktører i det forebyggende arbeidet i Longyearbyen vil være bedriftshelsetjeneste og arbeidsgivere. Det er viktig at arbeidsgivere har bevisste holdninger til rus både i og utenfor arbeidstid.

8. Tiltaksoversikt

Skadelige drikkemønstre skal ha større fokus.

Longyearbyen lokalstyres ansvar

- Skaffe mer kunnskap i forhold til å drive et godt rusforebyggende arbeid i Longyearbyen.
- Gi god informasjon om hvilken hjelp, støtte og veiledningstilbud som finnes for de som har et rusrelatert problem.
- Sørge for at det tilføres tilstrekkelige ressurser til fungerende tiltak som har som hensikt å forebygge rus blant ungdom.
- Videreføre forebyggende forum med deltakelse fra Sysselmannen, sykehuset og Longyearbyen lokalstyre, med særlig fokus på forebyggende tiltak rettet mot barn og unge.

Elever ved Longyearbyen skole skal ikke bruke rusmidler

Skolens ansvar:

- Gi lærere nødvendig kunnskap om rus og rusmisbruk.
- Ha overordnet ansvar for minst ett møte i året for foreldre til elever i ungdomsskolen der rusmidler og forebygging er tema. Invitere inn andre instanser som Sysselmannen, skolehelsetjenesten, ungdomsklubben.
- Engasjere elevrådet i det rusforebyggende arbeidet.

Foreldrenes ansvar:

- Oppfordre FAU ved skolen til å:
  - bidra til et godt fellesskap mellom foreldre
  - bidra til å styrke foreldrenes autoritet og grensesetting
  - bidra til å styrke foreldrenes kompetanse til å snakke med sine barn om bruk av rusmidler
- Foreldrene oppfordres til å delta på arenaer der ungdom møtes.

Alkoholkonsumet hos ungdom skal senkes/holdes nede

Longyearbyen lokalstyres ansvar

- Videreføre de holdningene som kommer frem i ungdataundersøkelsen, og beholde det lave nivået av alkoholkonsum blant ungdom.
- I Longyearbyen skal ungdom mellom 12 og 20 år ha møtesteder der det ikke serveres alkohol. Under større festivaler skal Longyearbyen lokalstyre ta initiativ til at det arrangeres alkoholfrie arrangementer for ungdom.

- Longyearbyen lokalstyre bør ilagge strenge reaksjoner overfor skjenkesteder dersom det selges eller skjenkes alkohol til mindreårige, i tråd med gjeldende alkohol lovgivning.
- Longyearbyen lokalstyre skal fortsette det gode samarbeidet med Sysselmannen ved å videreføre tiltak som scooterkvelder for ungdom, kontakt mellom politi og skole og invitere politiet på ungdomskvelder/foreldremøter.

Utelivsbransjen sitt ansvar:

- Salg og skjenking skal foregå i overensstemmelse med lov, forskrift og bevillingsvedtak.
- Bevillingshaver plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av salg og skjenking og er selv ansvarlig for at ansatte blir gjort kjent med regelverket og /eller blir gitt nødvendig veiledning.
- Servering av alkohol må ikke forekomme til personer under hhv 18 og 20 år. Det må heller ikke serveres alkohol til overstadig berusede gjester, og overstadig berusede gjester skal vises bort fra stedet.
- Forplikte seg til å delta i utelivsforum en gang i året. Påse at de har kunnskap om lovverket, ikke overskjenker og overholder regelverket.
- Gjennomføre opplæringstiltak som skal sikre ansvarlig skjenking i henhold til lov, forskrift og skjenkebevilling.

Undersøkelser/statistikk

Longyearbyen lokalstyre skal årlig innhente rapport fra Sysselmannen (analyse orden), nyeste ungdomsundersøkelsen samt elevundersøkelsen fra skolen og presentere disse tallene for det politiske utvalget.

Ungdomsundersøkelser skal gjennomføres for å ha statistikk over faktisk situasjon.

Det skal gjennomføres regelmessige undersøkelser av ungdoms alkohol- og tobakksvaner for å kunne måle hva som skjer i ungdomsmiljøet. Dette skal skje minimum hvert fjerde år.

Gjennomførte tiltak skal rapporteres i årsmeldingen.

9. Gjennomføring og oppfølging

Longyearbyen lokalstyre har ansvar for å følge opp planen og tiltakene og bistå de aktuelle parter som nevnt ovenfor aktørene; skole, ungdomsklubb, utelivsbransjen osv., i å gjennomføre de tiltak de er ansvarlige for.

Longyearbyen lokalstyre og organisasjoner/lag skal ta initiativ til samarbeid om rusforebyggende arbeid. Longyearbyen lokalstyre skal samarbeide med andre aktører i lokalmiljøet som arbeider med barn- og ungdom i forbindelse med rusforebyggende arbeid.

10. Vedlegg og litteraturliste:

- <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/det-gode-liv-men-ikke-livet-ut>
- <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1998-12-11-1300>
- <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/ungdata-2019-nasjonale-resultater>
- Ungdomsskoleelever i Longyearbyen. Hva driver ungdommene med? Hvordan har de det? 2017
<http://www.ungdata.no/content/download/142318/4028711/version/1/file/Longyearbyen%202017%20-%20N%C3%B8kkeltallsrapport%20%28ungdomsskolen%29.pdf>
- Videregående elever i Longyearbyen. Hva driver ungdommene med? Hvordan har de det? 2017
<http://www.ungdata.no/content/download/142319/4028717/version/1/file/Longyearbyen%202017%20-%20N%C3%B8kkeltallsrapport%20%28videreg%C3%A5ende%29.pdf>